

نیازسنجی درس تربیت بدنی و ورزش در دوره دبیرستان

❖ دکتر مهرعلی همتی نژاد، استادیار دانشگاه گیلان

❖❖ دکتر رحیم رضائی نژاد، استادیار دانشگاه گیلان

❖❖❖ وحید رحیمی، کارشناس ارشد تربیت بدنی

تاریخ دریافت مقاله: ۸۲/۱۱/۱۲

تاریخ تصویب مقاله: ۸۴/۴/۱۵

چکیده: هدف این تحقیق، مقایسه اولویت نیازهای مربوط به هدفهای اختصاصی تربیت بدنی در مدرسه‌ها از دیدگاه دانش‌آموزان، معلمان و محققان بود. بدین منظور، ۵۳۴ (۴۰۵ نفر دانش‌آموز دوره متوسطه، ۷۲ نفر دبیر تربیت بدنی و ۵۷ نفر محقق تربیت بدنی) به عنوان نمونه آماری تحقیق انتخاب شدند. برای اندازه‌گیری هدفهای تربیت بدنی و ورزش، از یک پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد. پرسشنامه بین ۶۰ نفر از جامعه‌های آماری تحقیق (هر گروه ۱۵ پرسشنامه) توزیع و میزان اعتبار هر یک از مقیاسها با آزمون آلفای کرونباخ در دامنه ۰/۹۸ - ۰/۵۲ برآورد شد. اطلاعات تحقیق نیز با آزمون کروسکال-والیس در سطح $P \leq 0/05$ تجزیه و تحلیل شد. یافته‌های تحقیق نشان دادند که اولویت هدفهای اصلی تربیت بدنی از دیدگاه سه گروه تحقیق، «ارتقای سلامتی و آمادگی جسمانی» است. اولویت نیازهای جسمانی - حرکتی از دیدگاه معلمان و محققان، «بازیهای پرورشی» و از دیدگاه دانش‌آموزان «تمرینهای مربوط به حفظ وضعیت بدنی و اسکلت طبیعی» است. اولویت نیازهای مهارتی از دیدگاه دانش‌آموزان و محققان، «آموزش بازیهای مهارتی و ورزشی» و از دیدگاه معلمان، «آموزش دو و میدانی» است. اولویت نیازهای شناختی از دیدگاه دانش‌آموزان و محققان، «آشنایی با اصول حفظ وضعیت بدنی و اسکلت طبیعی» و از دیدگاه معلمان، آشنایی با آناتومی و فیزیولوژی انسان» است. اولویت نیازهای عاطفی - اجتماعی از دیدگاه معلمان، محققان و دانش‌آموزان، «داشتن بدنی متناسب و آماده» است. در دیدگاه سه گروه، بین اولویت بندی تمام هدفهای تربیت بدنی با یکدیگر تفاوت معناداری وجود دارد.

واژگان کلیدی: نیازهای آموزشی، حیطه‌های تربیتی، هدفهای تربیت بدنی، معلمان، محققان و دانش‌آموزان

مقدمه

گرایشهای دانش آموزان و معلمان در نیازسنجیها و برنامه ریزیها، باعث اعتماد و همکاری بهتر آنها شده و به بهبود سلامت جسمی، روحی و اجتماعی آنان کمک کرده است (۹، ۱۳، ۱۳).

تلفی نیاز به عنوان ملاک اصلی در تخصیص خدمات گوناگون، همچنین اجرای برنامه های متنوع برای رفاه و آسایش عمومی سبب شده است که تحقیقات و مطالعات گسترده ای در خصوص جایگاه اهمیت و روشهای مشخص کردن نیازها صورت پذیرند (۸).

مطالعات و تحقیقات داخل کشور درباره تربیت بدنی و ورزش دبیرستان، اشاره ای مختصر به موضوع نیازسنجی داشته اند و بیشترین تأکید بر مواردی مانند تهیه و تدوین کتاب؛ امکانات و تجهیزات ورزشی و وضعیت معلمان تربیت بدنی در برابر مسئولان، مدیران و غیره بوده است و کمتر به موضوع مهم نیازهای دانش آموزان توجه شده است. مظلومی سادات (۱۳۸۱) در بررسی مشکلات، نارساییها و نیازسنجی تربیت بدنی مدرسه های دخترانه، فقط به وضعیت درس تربیت بدنی، نحوه اجرای آن و مشکلات موجود پرداخته است (۱۰). میریوسفی (۱۳۸۳) در «نیازسنجی درس تربیت بدنی و ورزش در دوره ابتدائی» نشان داد که آنچه در هدفهای اختصاصی تربیت بدنی از دیدگاه سه گروه تحقیق در درجه اول قرار دارد عبارت است از: دانش آموزان، رشد رفتارهای درست و اخلاقی در ورزش (هدف اخلاقی)؛ معلمان، تفریح، شادی و لذت بردن از ورزش (هدف عاطفی- اجتماعی) و محققان، ارتقای سلامتی و آمادگی جسمانی (هدف سلامتی) (۱۱). اعرابی (۱۳۸۳) نیز در تحقیق «نیازسنجی درس تربیت بدنی و ورزش در دوره راهنمایی» نشان داد که در هدفهای اختصاصی تربیت بدنی از دیدگاه سه گروه تحقیق، «ارتقای سلامتی و آمادگی جسمانی» در اولویت قرار دارد (۲). در

تربیت بدنی و ورزش، به عنوان بخشی از تعلیم و تربیت رسمی یا غیررسمی و همچنین بخش مهمی از آموزش و پرورش کودکان، نوجوانان و جوانان به شمار می رود که علاوه بر ارتقای سلامتی، تندرستی و ایجاد آمادگی جسمانی، در پرورش شخصیت، قابلیتهای اجتماعی و تعادل روانی افراد سهم به سزایی دارد. بنابراین، تعیین نیازهای شناختی، روانی- حرکتی و عاطفی- اجتماعی دانش آموزان از جمله عاملهایی هستند که می توانند در این زمینه به برنامه ها و هدفهای تربیت بدنی و ورزش کمک کنند (۴). با وجود این، هنوز تربیت بدنی در مدرسه ها برنامه یکسانی نداشته و هر معلم بنا بر توانایی، تشخیص، تخصص خود و امکانات موجود مدرسه، برنامه ای را فراهم کرده است. به نظر می رسد که این برنامه ها در مدرسه ها نمی توانند تمام نیازهای دانش آموزان را بر اساس هدفهای اختصاصی تربیت بدنی برآورده سازند. بنابراین، شناخت نیازها، نگرش ها، گرایشهای معلمان، دانش آموزان و محققان در حیطه تربیت بدنی و ورزش و تفریحات سالم ضروری است. این شناخت، به مدیران و برنامه ریزان تربیت بدنی و ورزش در آموزش و پرورش کشور کمک می کند تا برنامه ریزیها و تصمیم گیریهای علمی، منطقی و اثربخشی را انجام دهند تا در نتیجه، از برنامه ریزیهای غیر عملی و بی اثر یا تکرار برنامه های بی نتیجه و تحمیل برنامه های غیرمنطقی جلوگیری شود. ارتباط بین نیازها و نگرشهای معلمان و دانش آموزان از موضوعات شناخته شده است. کسب اطلاعات درباره نیازها و نگرشها باعث می شود که برنامه های توسعه به طور واقعی تری با خواسته ها و نیازهای واقعی دانش آموزان، معلمان و جامعه، هماهنگی پیدا کند و در نتیجه، مورد پذیرش همگان قرار گیرد. در نظر گرفتن هدفها، نیازها و

کوکران، ۳۸۴ نفر محاسبه شد. اما به علت گستردگی جامعه تحقیق، به ۵۳۴ نفر افزایش یافت و در نهایت ۴۰۵ دانش آموز، ۷۲ معلم تربیت بدنی و ۵۷ محقق تربیت بدنی به عنوان نمونه تحقیق در نظر گرفته شدند. با استفاده از مطالعه متون و منابع برنامه ریزی درسی و بر اساس هدفهای اختصاصی تربیت بدنی، پرسشنامه‌ای مشتمل بر ۳۵ سؤال برای تعیین اهمیت و اولویت نیازهای اصلی دانش آموزان در حیطه‌های متفاوت (شناختی، عاطفی - اجتماعی و روانی حرکتی) ساخته شد. برای تعیین روایی اولیه ابزار، از اظهار نظر تخصصی ۳۶ محقق و معلم شهر رشت استفاده شد. سپس در یک مطالعه راهنما، با استفاده از روش آلفای کرونباخ روی ۶۰ نفر از محققان (با مدرک دکترا)، معلمان (لیسانس و فوق دیپلم) و دانش آموزان، اعتبار سنجش هدف اختصاصی تربیت بدنی، ۱۲ نیاز جسمانی - حرکتی، ۱۵ نیاز مهارتی، ۱۵ نیاز شناختی و ۱۵ نیاز عاطفی - اجتماعی پرسشنامه بین ۰/۹۸ - ۰/۵۲ محاسبه شد. پس از اخذ مجوز از مدیران تربیت بدنی آموزش و پرورش هر شهر، پرسشنامه‌ها به همراه یک ضمیمه و راهنمای سه صفحه‌ای در مورد نحوه نمونه‌گیری، توزیع و مصاحبه، از طریق پست به این شهرها فرستاده شدند و در اختیار همکاران اجرایی قرار گرفتند. در نهایت، از پاسخها و دیدگاه ۵۳۴ نفر از معلمان (۲۵ زن و ۴۷ مرد) و محققان (۱۳ زن و ۴۴ مرد) که به صورت نمونه‌گیری تصادفی ساده و دانش آموزان (۲۱۱ دختر و ۱۹۴ پسر) که به صورت نمونه‌گیری خوشه‌ای طبقه‌ای مرحله‌ای انتخاب شده بودند، استفاده شد. اطلاعات حاصله نیز با استفاده از نرم افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در بررسی و مقایسه توصیف داده‌ها، از روشهای آمار توصیفی و برای تجزیه و تحلیل اطلاعات تحقیق از آزمون کروسکال - وایس در سطح $(P \leq 0/05)$ استفاده شد.

تحقیقات خارج از کشور نیز با توجه به تلاشهای فراوان و جستجو در سایتهای علمی و بررسی مجله‌های علمی و ورزشی، تا کنون تحقیقی به دست نیامده است که به طور کامل نیازها را مورد سنجش قرار داده باشد و فقط در زمینه هدفها و استانداردهای تربیت بدنی اطلاعاتی به دست آمده است که به نظر می‌رسد، بر اساس نیازهای دانش آموزان تدوین شده باشد. شاید به جرات بتوان گفت که نظام تعلیم و تربیت در زمینه پیشرفت قلمرو و نیازسنجی، بیش از هر کشور دیگری مرسوم ایالات متحده آمریکا است. در این کشور به منظور اطمینان از انطباق برنامه‌های تربیتی با نیازهای واقعی، جنبشی شکل گرفت که بعدها به «جنبش نیازسنجی» شهرت یافت. در صورتی که در کشورهای اروپایی، تلاشهای اندکی آن هم در سطح تدوین شاخصهای سنجش نیازها صورت گرفت (۷) در این باره، بلیتزر (۱۹۹۴) مهمترین هدفهای دانش آموزان را از فعالیت در کلاسهای ورزشی به ترتیب: ۱. لذت، ۲. تعامل محیطی، ۳. تعامل اجتماعی و ۴. رشد مهارت عنوان کرده است (۱۴). والینگ و دودا (۱۹۹۸) نیز در تحقیق خود هدف اصلی تربیت بدنی و ورزش را رشد عاطفی - اجتماعی و سلامتی می‌دانند (۲۰). هادگس و همکارانش (۲۰۰۳) نیز در نشریه تدریس تربیت بدنی فقط به الگوی فعالیتهای بدنی اشاره کرده‌اند (۱۵).

روش شناسی تحقیق

این تحقیق، از نوع توصیفی و به صورت میدانی انجام شده، جامعه آماری را معلمان، محققان و دانش آموزان دختر و پسر مدرسه‌های دولتی مقطع دبیرستان شهرهای مرکزی ۱۰ استان کشور، شامل استانهای مازندران، قم، لرستان، کرمانشاه، گیلان، همدان، کرمان، ایلام، خوزستان، آذربایجان شرقی و یزد تشکیل دادند. حجم نمونه نیز با استفاده از جدول

یافته های تحقیق

اولویت بندی هدفهای اصلی تربیت بدنی دوره دبیرستان نشان می دهد که ارتقای سلامتی و آمادگی جسمانی (هدف سلامتی) از دیدگاه سه گروه در درجه اول قرار دارد (جدول ۱). اولویت بندی هدفهای اختصاصی تربیت بدنی از دیدگاه سه گروه تحقیق نشان می دهد که بین اولویت بندی این هدفها، تفاوت معناداری وجود دارد (جدول ۲). اولویت بندی نیازهای جسمانی - حرکتی

جدول ۱. اولویتهای اصلی هدفهای تربیت بدنی از دیدگاه سه گروه

اسم نیاز / ردیف	هدفها	اولویت از دیدگاه همکاران	اولویت از دیدگاه محققان	اولویت از دیدگاه دانش آموزان
۱	ارتقای سلامتی و آمادگی جسمانی	۱	۱	۱
۲	رشد مهارتهای حرکتی و ورزشی	۲	۲	۳
۳	افزایش اطلاعات علمی ورزشی و کاربردی	۳	۳	۶
۴	رشد اجتماعی و روابط گروهی در ورزش	۴	۴	۴
۵	تفریح، شادی و لذت بردن از ورزش	۶	۶	۵
۶	رشد رفتارهای درست اخلاقی در ورزش	۵	۵	۲

جدول ۲. مقایسه بین هدفهای اصلی تربیت بدنی از دیدگاه سه گروه

ردیف	هدفها	میانگین رتبه ها			مقدار آزادی	مقدار P	نتیجه آزمون فرضیه صفر
		دانش آموزان	همکاران	محققان			
۱	ارتقای سلامتی و آمادگی جسمانی	۲۴۰/۶۹	۳۳۹/۳۴	۳۰۵/۱۱	۴۳/۶۴۳	۰/۰۰۰	رد شد
۲	رشد مهارتهای حرکتی و ورزشی	۲۲۷/۵۸	۳۶۲/۴۳	۳۶۰/۶۲	۸۷/۷۶۱	۰/۰۰۰	رد شد
۳	افزایش اطلاعات علمی و ورزشی و کاربردی	۲۲۵/۷۳	۳۷۴/۰۳	۳۶۸/۲۵	۹۸/۴۹۲	۰/۰۰۰۰	رد شد
۴	رشد اجتماعی و روابط گروهی در ورزش	۲۲۰/۴۰	۳۸۸/۹۸	۳۹۳/۵۱	۱۳۰/۴۹۲	۰/۰۰۰	رد شد
۵	تفریح، شادی و لذت بردن از ورزش	۲۰۷/۰۱	۴۱۸/۲۸	۳۹۶/۳۰	۱۸۴/۲۱۶	۰/۰۰۰	رد شد
۶	رشد رفتارهای درست و اخلاقی در ورزش	۳۱۸/۵۳	۳۹۸/۸۶	۳۹۱/۵۲	۱۵۵/۶۶۴	۰/۰۰۰	رد شد
	جمع بندی	۲۰۰/۹۳	۴۱۹/۷۴	۴۰۶/۶۶	۱۹۴/۷	۰/۰۰۰	رد شد

دانش آموزان نشان می‌دهد که بازیهای پرورشی، از دیدگاه محققان در درجه اول قرار دارد در صورتی که از دیدگاه دانش آموزان تمرینهای مربوط به حفظ وضعیت بدنی و اسکلت طبیعی، در درجه اول قرار دارد. بین نیازهای جسمانی - حرکتی در اولویت بندی نیازهای: ۱. تمرینها و حرکات کششی ایستا، ۲. بازیهای پرورشی، ۳. دانش آموزان نشان می‌دهد که آموزش بازیهای مهارتی و ورزشی، از

تمرینهای سرعتی و چابکی، ۴. تمرینهای قدرتی و استقامت عضلانی و ۵. تمرینهای استقامتی و هوازی بین سه گروه تحقیق، تفاوت معناداری وجود دارد، اما در اولویت بندی سایر نیازها تفاوت معناداری وجود ندارد (جدول ۳). اولویت بندی نیازهای مهارتی دانش آموزان نشان می‌دهد که آموزش بازیهای مهارتی و ورزشی، از

جدول ۳. مقایسه بین نیازهای جسمانی و حرکتی از دیدگاه سه گروه

ردیف	هدفها	میانگین رتبه ها			مقدار آزمون	درجه آزادی	مقدار P	نتیجه آزمون فرضیه صفر
		محققان	مماران	دانش آموزان				
۱	تمرینهای مربوط به حفظ وضعیت بدنی و اسکلت طبیعی	۱۵۴/۲۶	۱۶۶/۸۸	۱۴۶/۵۸	۱/۱۶۹	۲	۰/۵۵۷	رد نشد
۲	تمرینها و حرکات کششی ایستا	۱۳۳/۰۵	۱۳۹/۶۰	۱۶۶/۳۴	۶/۰۴۱	۲	۰/۰۴۹	رد شد
۳	نرمش و حرکات تمرینی سبک با و بدون وسیله	۱۳۳/۹۲	۱۲۰/۱۲	۱۲۵/۰۳	۰/۱۱۰	۲	۰/۹۴۷	رد نشد
۴	حرکات یا تمرینهای نمایشی، ابتکاری و شیرین کاری به صورت فردی یا گروهی	۶۳/۸۶	۷۸/۲۵	۷۸/۵۵	۲/۹۵۴	۲	۰/۲۲۸	رد نشد
۵	بازیهای پرورشی	۶۵/۱۳	۴۳/۴۳	۲۹/۱۰	۱۴/۴۳۶	۲	۰/۰۰۱	رد شد
۶	بازیهای بومی و محلی، ساده و گروهی	۶۸/۳۰	۸۵/۷۵	۸۳/۹۱	۴/۱۵۰	۲	۰/۰۰۱	رد نشد
۷	بازیهای امدادی و ایستگاهی	۶۳/۲۹	۷۳/۸۱	۸۲/۴۸	۴/۸۵۸	۲	۰/۰۸۸	رد نشد
۸	بازیهای ویژه توسعه الگوهای حرکتی بنیادی	۱۲۳/۸۷	۱۴۴/۶۴	۱۳۶/۴۴	۲/۰۰۲	۲	۰/۳۶۷	رد نشد
۹	بازیها و تمرینهای تعادلی و هماهنگی	۱۰۶/۰۱	۱۰۴/۶۶	۱۰۷/۹۸	۰/۰۴۹	۲	۰/۹۷۶	رد نشد
۱۰	تمرینهای سرعتی و چابکی	۱۴۴/۹۲	۱۵۶/۰۸	۱۸۵/۵۳	۷/۶۷۷	۲	۰/۰۲۲	رد شد
۱۱	تمرینهای قدرتی و استقامت عضلانی	۱۵۳/۷۹	۱۷۴/۴۰	۱۸۷/۴۱	۶/۵۴۳	۲	۰/۰۳۸	رد شد
۱۲	تمرینهای استقامتی و هوازی	۱۵۵/۸۸	۱۳۱/۶۹	۱۲۸/۹۳	۶/۵۸۹	۲	۰/۰۳۷	رد شد
	جمع بندی	۲۵۶/۰۴	۲۸۹/۲۴	۲۶۹/۳۹	۷/۴	۲	۰/۰۲۵	رد شد

و مهارتی؛ ادراکی و شناختی و عاطفی-اجتماعی شناسایی کنند، تفکیک کنند و به هم ارتباط دهند (۲۳).

بحث و نتیجه گیری

یافته های تحقیق نشان دادند که بین هدفهای اصلی تربیت بدنی از دیدگاه سه گروه در بعضی موارد با یکدیگر تفاوت وجود داشت. ارتقای سلامتی و آمادگی جسمانی به عنوان یکی از اولویتهای اصلی هدفهای تربیت بدنی از دیدگاه سه گروه، به عنوان بالاترین اولویت شناخته شد که با نتایج تحقیق نیدرمان و دیویس (۱۹۸۰ و ۱۹۸۹) همخوانی دارد (۱۸ و به نقل از ۳). همچنین این هدف، جزو برنامه درسی ایالتهای تگزاس (۱۹۹۸) و مونتانا (۲۰۰۰) قرار دارد (۱۷، ۱۹). دیویس و نیدرمان نیز هدف اصلی نوجوانان را در درس تربیت بدنی و ورزش، آمادگی جسمانی و حرکتی می دانند. مقایسه اولویت بندی هدفهای اختصاصی تربیت بدنی نشان داد که بین دیدگاههای سه گروه تحقیق در هر شش هدف، تفاوت معناداری وجود دارد. به نظر می رسد، با توجه به انتخابهای مشابه معلمان و محققان که می تواند به دلیل تجربه بیشتر و سابقه کاری بالاتر آنها نسبت به دانش آموزان در زمینه تربیت بدنی و ورزش باشد، در هدفهای اختصاصی، اولویت به نظر معلمان و محققان داده شده. با روش دلفی (معدل گیری از دیدگاههای سه گروه) نیز اولویت هدفها مشخص شد که در این صورت، باز هم اولویت با دیدگاههای معلمان و محققان بود.

نتایج تحقیق در اولویت بندی نیازهای جسمانی- حرکتی نشان دادند که دانش آموزان، تمرینهای مربوط به حفظ وضعیت بدنی و اسکلت طبیعی را به عنوان اولویت انتخاب کردند که با نتایج تحقیق دیویس (۱۹۸۹) همخوانی داشت، همچنین استانداردهای ایالت مونتانا (۲۰۰۰) و تگزاس (۱۹۹۸) نیز به این موضوع توجه داشتند. از طرف دیگر، معلمان و محققان نیز بازیهای

دیدگاه محققان و دانش آموزان در اولویت قرار داد در صورتی که از دیدگاه معلمان آموزش دو و میدانی در اولویت قرار دارد.

بین نیازهای مهارتی در اولویت بندی نیازها:

۱. آموزش مهارتهای والیبال، ۲. آموزش مهارتهای فوتبال، ۳. آموزش مهارتهای بسکتبال، ۴. آموزش مهارتهای شطرنج، ۵. آموزش مهارتهای بدمینتون، ۶. آموزش مهارتهای رزمی و ۷. آموزش مهارتهای هندبال

بین سه گروه تحقیق، تفاوت معناداری وجود دارد، اما در اولویت بندی سایر نیازها تفاوت معناداری وجود ندارد (جدول ۴). اولویت بندی نیازهای شناختی دانش آموزان از دیدگاه سه گروه تحقیق نشان می دهد که آشنایی با اصول حفظ وضعیت بدنی و اسکلت طبیعی از دیدگاه دانش آموزان و محققان در درجه اول قرار دارد، اما از دیدگاه معلمان، آشنایی با آناتومی و فیزیولوژی انسان در درجه اول قرار دارد. بین نیازهای شناختی، فقط در اولویت بندی نیاز آشنایی با اصول ایمنی و ورزش درمانی بین سه گروه تفاوت معناداری وجود دارد، اما در اولویت بندی سایر نیازها تفاوت معناداری وجود ندارد (جدول ۵). اولویت بندی نیازهای عاطفی-اجتماعی دانش آموزان نشان می دهد که داشتن بدنی متناسب و آماده، از دیدگاه هر سه گروه در درجه اول قرار دارد. بین نیازهای عاطفی-اجتماعی در اولویت بندی نیازهای: ۱. داشتن ظاهری شاداب و سالم، ۲. پیشرفت در ورزش برای سالهای آتی بین سه گروه تحقیق، تفاوت معناداری وجود دارد، اما در اولویت بندی سایر نیازها تفاوت معناداری وجود ندارد (جدول ۶).

تربیت بدنی و ورزش، قسمتی از برنامه های آموزشی و تفریحی را در نظام تعلیم و تربیت رسمی و غیررسمی به خود اختصاص داده است. شناخت هدفهای کلی و عمومی تربیت حرکتی و ورزشی، برای مریبان مهم و ضروری است. مریبان و معلمان باید بتوانند هدفهای رفتاری هر برنامه آموزشی را در جنبه های متفاوت جسمانی

جدول ۴. مقایسه بین نیازهای مهارتی از دیدگاه سه گروه

ردیف	نیازهای مهارتی	میانگین رتبه ها			مقدار آزادی	مقدار P	نتیجه آزمون فرضیه صفر
		محققان	همکاران	دانش آموزان			
۱	آموزش و تمرین الگوهای حرکتی بنیادی (به صورت ترکیبی و پیچیده)	۱۰۹/۵۰	۱۰۹/۸۸	۹۴/۶۱	۲	۰/۴۴۴	رد نشد
۲	آموزش بازیهای مهارتی و ورزشی	۷۲/۴۳	۹۰/۵۵	۸۲/۷۸	۲	۰/۳۷۰	رد نشد
۳	آموزش شنا (آموزش از ساده به پیچیده در هر دوره)	۱۹۱/۲۵	۱۶۵/۸۱	۱۶۶/۲۴	۲	۰/۳۰۸	رد نشد
۴	آموزش ژیمناستیک (آموزش از ساده به پیچیده در هر دوره)	۱۰۹/۱۵	۱۱۰/۰۴	۱۰۴/۲۱	۲	۰/۸۵۰	رد نشد
۵	آموزش دو میدانی (آموزش از ساده به پیچیده در هر دوره)	۸۹/۶۰	۸۶/۷۵	۱۰۶/۲۷	۲	۰/۰۶	رد نشد
۶	آموزش مهارتهای والیبال (آموزش از ساده به پیچیده در هر دوره)	۱۵۸/۱۵	۱۴۶/۵۱	۱۰۸/۲۰	۲	۰/۰۰۰	رد شد
۷	آموزش مهارتهای فوتبال (آموزش از ساده به پیچیده در هر دوره)	۱۷۳/۷۵	۱۶۹/۸۸	۱۳۴/۰۹	۲	۰/۰۰۲	رد شد
۸	آموزش مهارتهای بسکتبال (آموزش از ساده به پیچیده در هر دوره)	۱۱۷/۵۳	۱۰۷/۰۴	۹۱/۸۱	۲	۰/۰۴۶	رد شد
۹	آموزش مهارتهای هندبال (آموزش از ساده به پیچیده در هر دوره)	۶۶/۳۸	۴۷/۴۱	۴۵/۷۴	۲	۰/۰۲۸	رد شد
۱۰	آموزش مهارتهای تنیس روی میز (آموزش از ساده به پیچیده در هر دوره)	۹۳/۸۱	۸۹/۷۵	۶۷/۲۴	۲	۰/۰۰۲	رد شد
۱۱	آموزش مهارتهای بدمینتون (آموزش از ساده به پیچیده در هر دوره)	۱۲۶/۹۷	۱۱۸/۳۸	۷۸/۲۱	۲	۰/۰۰۰	رد شد
۱۲	آموزش مهارتهای رزمی (آموزش از ساده به پیچیده در هر دوره)	۱۲۳/۰۲	۱۱۸/۵۸	۹۴/۲۸	۲	۰/۰۱۸	رد شد
۱۳	آموزش مهارتهای کشتی (آموزش از ساده به پیچیده در هر دوره)	۸۴/۲۷	۸۱/۵۰	۵۹/۶۹	۲	۰/۰۰۷	رد شد
۱۴	آموزش مهارتهای ورزش باستانی (آموزش از ساده به پیچیده در هر دوره)	۷۴/۴۵	۶۹/۰۲	۶۹/۰۸	۲	۰/۹۰۳	رد نشد
۱۵	آموزش مهارتهای شطرنج (آموزش از ساده به پیچیده در هر دوره)	۵۹/۳۹	۵۸/۳۶	۳۷/۰۲	۲	۰/۰۰۰	رد شد
	جمع بندی	۲۹۵/۴۶	۳۱۱/۴	۲۴۸/۳۱	۲	۰/۰۰۰	رد شد

جدول ۵. مقایسه بین نیازهای اطلاعاتی و علمی از دیدگاه سه گروه

ردیف	نیازهای اطلاعاتی و علمی (شناختی)	میانگین رتبه‌ها			مقدار آزمون	درجه آزادی	مقدار P	نتیجه آزمون فرضیه صفر
		دانش‌آموزان	همکاران	محققان				
۱	آشنایی با اصول حفظ وضعیت بدنی و اسکلت طبیعی	۱۳۴/۷۹	۱۵۶/۰۲	۱۶۴/۱۲	۵/۶۳۶	۲	۰/۰۶۰	رد نشد
۲	آشنایی با آناتومی و فیزیولوژی انسان	۱۱۲/۷۶	۹۳/۶۹	۱۱۷/۱۹	۲/۳۱۸	۲	۰/۱۹۰	رد نشد
۳	آشنایی با بهداشت و سلامت جسمانی	۱۰۵/۷۴	۸۲/۹۳	۹۲/۹۰	۵/۱۴۳	۲	۰/۰۷۶	رد نشد
۴	آشنایی با بهداشت و تغذیه ورزشی	۱۳۸/۷۳	۱۳۹/۶۴	۱۳۹/۳۵	۰/۰۰۷	۲	۰/۹۹۷	رد نشد
۵	آشنایی با اصول تمرین و آمادگی جسمانی	۱۲۸/۶۸	۱۲۷/۰۷	۱۲۹/۲۶	۰/۰۲۲	۲	۰/۹۸۹	رد نشد
۶	آشنایی با تاریخ تربیت بدنی و ورزش ایران و جهان	۶۶/۱۴	۷۸/۰۹	۸۰/۶۷	۲/۲۴۶	۲	۰/۱۹۷	رد نشد
۷	آشنایی با مباحث تربیتی و اخلاقی در ورزش	۶۵/۸۸	۶۸/۱۵	۸۷/۴۵	۵/۰۵۷	۲	۰/۰۸۰	رد نشد
۸	آشنایی با اصول ایمنی و ورزش درمانی	۹۳/۰۰	۱۲۸/۶۰	۱۳۴/۹۸	۱۹/۸۴۵	۲	۰/۰۰۰	رد شد
۹	آشنایی با اصول حرکت شناسی و بیومکانیکی مهارت‌های ورزشی	۷۸/۲۳	۷۰/۶۵	۶۶/۲۶	۱/۶۷۱	۲	۰/۴۳۴	رد نشد
۱۰	آشنایی با شیوه یادگیری و تمرین‌های ورزشی	۸۹/۱۱	۹۶/۷۱	۱۱۲/۷۱	۱/۸۱۵	۲	۰/۳۰۴	رد نشد
۱۱	آشنایی با مقررات و قوانین رشته‌های ورزشی	۱۰۱/۶۶	۱۱۱/۹۴	۱۱۲/۲۷	۱/۴۱۲	۲	۰/۴۹۴	رد نشد
۱۲	آشنایی با سازمانها، تشکیلات و مدیریت ورزشی	۵۷/۵۴	۵۴/۶۴	۵۱/۱۵	۰/۴۳۷	۲	۰/۸۰۴	رد نشد
۱۳	آشنایی با مباحث سیاسی و اقتصادی ورزشی	۳۷/۳۸	۳۷/۳۲	۳۸/۵۶	۰/۰۲۳	۲	۰/۹۸۹	رد نشد
۱۴	آشنایی با مباحث روانی و روان شناسی ورزشی	۸۳/۵۹	۸۰/۳۴	۸۷/۶۹	۰/۳۱۰	۲	۰/۸۵۶	رد نشد
۱۵	آشنایی با مسائل اجتماعی و فرهنگی ورزش	۹۴/۲۷	۱۱۴/۲۶	۱۲۹/۶۹	۱۰/۲۸۴	۲	۰/۰۰۶	رد شد
	جمع بندی	۲۵۲/۱۸	۲۹۴/۵۱	۲۸۹/۵۵	۱۵/۵۱	۲	۰/۰۰۰	رد شد

جدول ۶. مقایسه بین نیازهای عاطفی - اجتماعی از دیدگاه سه گروه

ردیف	نیازهای عاطفی - اجتماعی	میانگین رتبه‌ها			مقدار آزادی	درجه	مقدار P	نتیجه آزمون فرضیه صفر
		محققان	همکاران	دانش‌آموزان				
۱	داشتن بدنی متناسب و آماده	۲۱۷/۷۴	۱۸۶/۵۱	۱۷۸/۵۹	۲	۰/۶۰	رد نشد	
۲	داشتن ظاهری شاداب و سالم	۱۸۳/۰۸	۱۹۸/۱۶	۱۵۳/۶۶	۲	۰/۰۱۰	رد شد	
۳	تفریح، سرگرمی و لذت بردن از کلاس	۸۴/۶۲	۱۰۲/۵۶	۹۵/۱۶	۲	۰/۴۳۸	رد نشد	
۴	یادگیری و آموزش مهارت‌های ورزشی	۱۰۳/۴۵	۹۴/۳۷	۹۲/۹۸	۲	۰/۶۱۹	رد نشد	
۵	شرکت در رقابتها و مسابقات ورزشی	۱۲۱/۰۳	۱۲۰/۲۸	۱۱۳/۱۱	۲	۰/۶۹۵	رد نشد	
۶	رفع خستگی و دوری از مشکلات درسی	۱۰۸/۹۳	۱۰۵/۵۹	۹۲/۰۹	۲	۰/۳۰۵	رد نشد	
۷	بودن در کنار گروه دوستان	۹۷/۴۳	۹۶/۱۰	۸۰/۲۹	۲	۰/۰۹۷	رد نشد	
۸	ارضای حس کنجکاری و ماجراجویی	۵۳/۲۶	۵۷/۲۰	۶۳/۴۷	۲	۰/۴۵۸	رد نشد	
۹	نشان دادن تواناییها و مهارت‌های خود به دیگران	۶۲/۹۳	۶۵/۵۰	۵۶/۵۹	۲	۰/۴۱۷	رد نشد	
۱۰	آزاد و شاد بودن در بازی و ورزش	۸۰/۳۲	۶۹/۰۹	۹۱/۵۷	۲	۰/۰۹۹	رد نشد	
۱۱	داشتن ارتباط بیشتر با دانش‌آموزان	۶۰/۰۵	۵۲/۸۷	۵۵/۴۲	۲	۰/۷۲۴	رد نشد	
۱۲	تلاش برای عضویت در تیم مدرسه	۸۷/۹۸	۶۷/۳۴	۶۹/۲۴	۲	۰/۰۹۴	رد نشد	
۱۳	تقلید و اجرای مهارت‌های ورزشی و ورزشکاران مورد علاقه	۴۸/۸۵	۴۸/۱۲	۴۷/۶۶	۲	۰/۹۸۷	رد نشد	
۱۴	پیشرفت در ورزش برای سال‌های آتی	۹۸/۷۷	۹۱/۲۳	۶۹/۳۵	۲	۰/۰۰۶	رد شد	
۱۵	کسب موفقیت و پیروزی در بازی و ورزش	۱۴۰/۲۹	۱۳۱/۸۸	۱۱۴/۷۳	۲	۰/۰۸۴	رد نشد	
	جمع‌بندی	۲۸۹/۲۵	۳۰۳/۱۱	۲۴۹/۴	۲	۰/۰۰۰	رد شد	

آموزش مهارت‌های والیبال، فوتبال، بسکتبال، شطرنج، بدمیتون، هندبال و رزمی، تفاوت معناداری بین دیدگاه سه گروه وجود دارد و در سایر نیازها تفاوت معناداری وجود ندارد. نتایج تحقیق در اولویت بندی نیازهای شناختی نشان دادند که دانش آموزان و محققان، آشنایی با اصول حفظ وضعیت بدنی و اسکلت طبیعی را به عنوان اولویت اول انتخاب کردند که استانداردهای ایالت مونتانا و ایندیانا (۲۰۰۰) نیز به این موضوع توجه داشت. اما معلمان، آشنایی با آناتومی و فیزیولوژی انسان را در اولویت اول قرار دادند. به نظر می‌رسد که دانش آموزان به یادگیری و آموختن مفاهیم اصول حفظ وضعیت بدنی، داشتن بدنی سالم و قوی بیشتر علاقه‌مندند که در این زمینه، محققان نیز با دانش آموزان هم عقیده هستند. مقایسه اولویت بندی نیازهای شناختی نشان داد که فقط در نیاز آشنایی با اصول ایمنی و ورزش درمانی تفاوت معناداری بین دیدگاه سه گروه مشاهده شد. نتایج تحقیق در اولویت بندی نیازهای عاطفی-اجتماعی نشان دادند که دانش آموزان، معلمان و محققان داشتن بدنی متناسب و آماده را به عنوان اولویت اول انتخاب کردند که با نتایج تحقیقات والینگ و دودا (۱۹۹۵) و بلینتز (۱۹۹۴) همخوانی داشت. والینگ و دودا رشد عاطفی-اجتماعی و سلامتی را از هدفهای اصلی شرکت دانش آموزان در فعالیت‌های ورزشی می‌دانند. همچنین، بلینتز هدفهای دانش آموزان را از فعالیت در کلاسهای ورزشی، را چهار هدف اصلی لذت، تعامل محیطی، تعامل اجتماعی و رشد مهارت می‌داند. مقایسه اولویت بندی نیازهای عاطفی-اجتماعی نشان داد که در نیازهای داشتن ظاهری شاداب و سالم، همچنین پیشرفت در ورزش برای سالهای آتی، بین دیدگاه سه گروه تفاوت معناداری وجود دارد.

به طور کلی، به نظر می‌رسد که استفاده از روش دلفی (میانگین اولویت سه دیدگاه تحقیق) را می‌توان ملاک برنامه‌ریزی قرار داد و برای نتیجه‌گیری نهایی از آن استفاده کرد.

پرورشی را به عنوان اولویت اول انتخاب کردند؛ چون بین میزان سلامتی و آمادگی جسمانی ارتباط و تعامل نزدیکی وجود دارد. به نظر می‌رسد که دانش آموزان به ظاهر و اندامی قوی، سالم و شاداب توجه بیشتری دارند، به ویژه این که در دوره نوجوانی ویژگیهای ظاهری و وضعیت بدنی و ارتباط آن با نیازهای جسمانی و حرکتی بیشتر است. مقایسه اولویت بندی نیازهای جسمانی-حرکتی نشان داد که بین نیازهای تمرینها و حرکات کششی ایستا؛ بازیهای پرورشی؛ تمرینها و استقامت عضلانی؛ تمرینهای سرعتی و چابکی؛ و تمرینهای استقامتی و هوازی، تفاوت معناداری بین سه گروه وجود دارد. ولی در سایر نیازها تفاوت معناداری وجود ندارد. چنانچه گفته شد، به نظر می‌رسد که دانش آموزان به تیپ بدنی و شکل ظاهر گرایش بیشتری دارند، در صورتی که محققان و معلمان، به پرورش و تربیت همه ابعاد توجه دادند. نتایج تحقیق، در اولویت بندی نیازهای مهارتی، نشان دارند که دانش آموزان و محققان، آموزش بازیهای مهارتی و ورزشی را به عنوان اولویت اول انتخاب کردند که استانداردهای ایالت‌های مونتانا و ایندیانا (۲۰۰۰) نیز به این موضوع توجه داشتند (۱۶)، اما معلمان، آموزش دو و میدانی را به عنوان اولویت اول برگزیدند؛ چون در فرصت اندکی که در اختیار دانش آموزان قرار دارد، پرداختن به آموزش مهارت‌های پیچیده وجود ندارد. احتمالاً با توجه به امکانات اندک مدرسه‌ها، فضای ناکافی و زمان کوتاه، آموزش بازیهای مهارتی و ورزشی ساده که برای بیشتر رشته‌های ورزشی قابل استفاده باشد از دیدگاه محققان و دانش آموزان قابل قبول است. زیرا آموزش مهارت‌های پیچیده، به افراد متخصص و امکانات ویژه و مخصوص آن مهارت نیاز دارد. از طرف دیگر، شاید بتوان گفت که، آموزش دو و میدانی به عنوان یک ورزش مادر قابل توجه است، با توجه به این که این رشته، به امکانات و شرایط زیادی نیاز ندارد مقایسه اولویت بندی نیازهای مهارتی نشان داد که در نیازهای

منابع و مآخذ

۱. اصلانخانی، محمدعلی، ۱۳۸۰، ضرورت وجود معلم تربیت بدنی و ورزش در مدارس، زیور ورزش، نشریه ماهانه اداره کل تربیت بدنی دختران، شماره ۱۰، ص ۱۰.
 ۲. اعزایی، محمود، ۱۳۸۳، نیازسنجی درس تربیت بدنی و ورزش در دوره راهنمایی، پایان نامه کارشناسی ارشد، گیلان.
 ۳. بنار، نوشین، ۱۳۸۱، بررسی هدف دانش آموزان از فعالیت در کلاس تربیت بدنی مدارس راهنمایی و دبیرستان شهر، پایان نامه کارشناسی ارشد، رشت.
 ۴. رحیمی ارسنجانی، اسکندر، ۱۳۷۹، ورزش و بازیهای دبستانی، انتشارات دانشگاه شیراز.
 ۵. رضائی نژاد، رحیم، ۱۳۸۲، تربیت بدنی در مدارس، انتشارات سمت.
 ۶. سنجری، احمدرضا، ۱۳۷۹، حل مسأله و تصمیم گیری در مدیریت ورزش، زیور ورزش، نشریه ماهانه اداره کل تربیت بدنی دختران، سال دوم، شماره ۴، ص ۸.
 ۷. فتحی و اجارگاه، کوروش، طالب زاده نویریان، محسن، ۱۳۸۱، مباحث تخصصی برنامه ریزی درسی، انتشارات آبیژ.
 ۸. فتحی و اجارگاه، کوروش، ۱۳۸۱، نیازسنجی آموزش الگوها و فنون، انتشارات آبیژ.
 ۹. مظفری، سیدامیر احمد، ۱۳۸۰، مقاله نگرش سنجی در تربیت بدنی و ورزش، دانشگاه تربیت معلم.
 ۱۰. مظلومی سادات، طاهره، ۱۳۸۱، بررسی مشکلات، نارساییها و تنگناها و نیازسنجی تربیت بدنی مدارس ابتدائی دخترانه به منظور ارائه یک برنامه جامع و کاربردی، دانشگاه تربیت معلم.
 ۱۱. میریوسفی گوکی، سیدجلیل، ۱۳۸۳، پایان نامه کارشناسی ارشد، نیازسنجی درس تربیت بدنی و ورزش در دوره ابتدایی، پایان نامه کارشناسی ارشد، گیلان.
 ۱۲. وزارت علوم تحقیقات و فناوری، پژوهشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، ۱۳۸۱، چکیده مقالات پنجمین همایش ملی تربیت بدنی و علوم ورزشی کاربرد علوم در سلامتی و اجرای ورزشی، دانشگاه شهید چمران اهواز.
 ۱۳. وزارت علوم تحقیقات و فناوری، پژوهشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، ۱۳۷۹، مجموعه چکیده مقالات چهارمین همایش ملی تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه گیلان.
14. Blitzer, L. E. (1994). A qualitative case study of students' perceptions of experiences.
 15. Hodges Pamela, Kulinna, Jeffrey Martin, Qin Lai, Amy Kliber (2003). student physical Activity Patterns: Grede, Gender, and Activity influences. journal of Teaching in PE. 22: 298-310.
 16. Indiana Standards. (2000). Physical Education I and II Elective P.E (Gracds 9-12): 1-8.
 17. Montana Standards for Health Enhancement. (2000). Available on - line <http://www.yahoo.com>.
 18. Niedermann, E. (1980). Sports Activities of Children and Puplis Outside of School. LEIBESUBUNGEN, LEIBESERZIEHVNG. 34(8): 171-175.
 19. Texas Standard of Physical Education the Provision of This 116-52. Adopted to be Effective September 1, 1998,22 Texreg 7759.
 20. Walling Mary D; Duda Joan L. (1995). Goals and their Association with Beliefs About Success in and Perception of The Purposes of P.E. JTPE. 14 (2): 140-156.

شروہ شگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی